

YTTRANDE

Utbildningsdepartementet
Dnr. U2021/02459

Datum
2021-09-30

Sametinget
Dnr. 1.2.1 2021-1046

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Betänkandet "Papper, poddar och... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial" (SOU 2021:32)

Sametinget ställer sig bakom utgångspunkten i betänkandet, att pliktlagstiftningen behöver revideras och anpassas till vårt digitaliserade samhälle och att pliktinsamlingen utformas så att den blir medie-, teknik- och formatoberoende och därmed långsiktigt hållbar. Vi vill dock framhålla följande synpunkter:

15.1.4 Uppgiften överlämna pliktmaterial

Sametinget är positiv till förslaget att Kungliga biblioteket ska få överlämna pliktmaterial till en annan myndighet eller ett annat organ under vissa angivna förutsättningar. Bestämmelsen möjliggör att KB ska kunna träffa överenskommelser med andra myndigheter, som exempelvis Sametinget som då ska bevara visst pliktmaterial. Som exempel nämns att samisk litteratur skulle kunna lämnas till Samernas bibliotek, som ligger inom Sametingets verksamhet.

14 *Dataskydd*

Sametinget förfogar över unikt material som baseras på etnisk tillhörighet och anser att det i utredningen saknas en fördjupad beskrivning av vilka konsekvenser för den personliga integriteten som de föreslagna aktuella personuppgiftsbehandlingarna kan medföra. Sametinget lagrar bland annat den samiska röstlängden inför valet till Sametinget vart fjärde år. Hur hanteringen av sådant känsligt material ska skötas inom pliktlagstiftningen bör man ta vidare hänsyn till.

Samernas bibliotek

Samernas bibliotek vid Sametinget är ett specialbibliotek som ingår i det allmänna biblioteksväsendet och ska enligt Bibliotekslagen (2013:80, 2§) "verka för det demokratiska

samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning". Enligt den nationella biblioteksstrategin ska det också vara "försvarare av demokratin och den enskilda människans möjlighet att fritt verka i samhället med tillgång till kunskap och litteratur" samt verka för att "undvika en strukturell diskriminering, att stärka och skydda språken och de kulturella identiteterna" (Demokratis skattkammare. Förslag till en nationell biblioteksstrategi, 2019)

Samernas bibliotek är ett viktigt verktyg för synliggörande av den samiska litteraturen och revitaliseringen av det samiska språket. Bibliotekslagen (2013:801, 5 §) föreskriver att de nationella minoriteterna ska ägnas särskild uppmärksamhet. Samernas bibliotek är även nationellt resursbibliotek för samisk litteratur. .

Förslag - Samernas bibliotek bör få rekvisitionsrätt

I rapporten "Plikten under lupp!" (2017) som genomfördes på regeringens uppdrag konstaterar KB att pliktlagarna bör ändras och kompletteras med andra metoder för att förstärka insamling, tillhandahållande och synliggörande av insamlade material. I rapporten föreslås också att dagens pliktbibliotekssystem behöver utredas i frågan om rekvisitionsrätt vid mindre upplagor. "KB:s fråga i enkäten gällde ett möjligt alternativ till dagens system baserat på att endast KB och Lunds universitetsbibliotek samlar in alla utgivningar, medan övriga pliktbibliotek kan rekvirera de pliktexemplar som de önskar samla in. Detta skulle minska kostnaderna för de mindre utgivarna samt säkra att insamlat material inte gallras vid ankomst."(punkt 11.6)

Sametinget stödjer KB: s synpunkter i rapporten och vill föreslå att Sametinget får sådan rekvisitionsrätt, i syftet att säkra Samernas biblioteks mediebestånd genom pliktförvärv av svenskutgiven samisk litteratur och medier som motsvarar Samernas biblioteks profil. Pliktleverans med rekvisitionsrätt är ett effektivt verktyg i dagens dynamiska medie- och publiceringslandskap. Den bidrar till en systematisk, ämnesfokuserad, konsekvent och mer heltäckande insamling av material som berör urfolket samerna och som i övrigt är svårt att få tag på, som t.ex. akademiska avhandlingar, tidskriftsartiklar, årsböcker, reklamblad, konferensprogram och annat vardagstryck, kartor, affischer, almanackor, ljud- och bildmaterial och övrigt betydelsefullt informationsmaterial både i fysisk och digital form.

Pliktleverans med rekvisitionsrätt underlättar också arbetet med deldatabasen SAMB/ Svensk samisk bibliografi som omfattar svenskutgiven litteratur av samer på samiska och andra språk, litteratur om samer, samisk historia, kultur, levnadssätt och samiska förhållanden. Ett kvalitativt underhåll av deldatabasen SAMB har en stor betydelse både för den nationella söktjänsten Libris och för samarbetet mellan de samiska bibliografierna i Norge, Finland och Ryssland.

En översikt och översyn över samisk utgivning via rekvisitionsrätten ger också, i samarbete med nordiska och andra länder, bättre förutsättningar för bevakning av utlandsutgiven

Cujuhus/adress	Telefvdna/telefon	Fåksa/telefax
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se

samisk litteratur. I likhet med deldatabasen Suecana extranea kan utländsk forskningslitteratur och andra publikationer om Sápmi och samiska förhållanden i Sverige och samisk litteratur med svensk anknytning i översättning till främmande språk i viss mån spåras upp och kompletteras via inköp och gåvor. Dock bör alternativa formella och informella arbetsätt som t.ex., inköp och gåvor av utlandsutgivna publikationer via utländska distributörer, kontakter och nätverk undersökas och utvecklas.

I syftet att överbrygga klyftor i digital och audiovisuell medieförsörjning med samiskt innehåll bör även digitala pliktleveranser av publikationer och datafiler med musik, inspelningar och audiovisuella medier med biblioteks rättigheter till Samernas bibliotek beaktas.

Pliktleverans med rekvisitionsrätt är en väsentlig del i den nationella förvävsstrategin som långsiktigt stärker det kontinuerliga inflödet av svenskutgiven litteratur och informationsmaterial på ett rationellt sätt. Pliktleverans av relevant material, t.ex. i 2-3 exemplar avsedda både för resursbibliotekets öppna samlingar och depån, är en praktisk förstärkningsåtgärd för att resursbiblioteket kan utföra sina uppdrag.

Sametinget har för övrigt inga invändningar mot de bedömningar och förslag som lämnas.

Beslut i detta ärende har fattats av Sametingets kanslichef Fredrik Österling efter föredragning av avdelningschef Susanne Idivuoma. I beredningen har även vikarierande verkstjurist Margaretha Palmblom samt utredaren Ulrika Hannu deltagit.

Fredrik Österling
Kanslichef
Sametinget